

Roll No.

Total No. of Questions : 19]

065

[Total No. of Printed Pages : 12

SS

2324

100782

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

AGRICULTURE (Theory)

(Common for Humanities, Science and Agriculture Groups)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

Time Allowed : 3 Hours

Maximum Marks : 70

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 065 ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ।
- (ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 28 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ।
- (iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
- (iv) ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵੇਂ ਹੀ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਲਿਖਿਆਂ ਉੱਤਰ ਨਾ ਕੱਟੋ।
- (v) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੇ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਲਗਾ ਦਿਓ।
- (vi) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :

ਭਾਗ-I: ਇਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 : ਇਸ ਦੇ ਅੱਠ ਉਪ-ਭਾਗ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਅੱਠ 'ਬਹੁ-ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ' ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 2 : ਇਸ ਦੇ ਅੱਠ ਉਪ-ਭਾਗ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਅੱਠ 'ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ' ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 3 : ਇਸ ਦੇ ਅੱਠ ਉਪ-ਭਾਗ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਅੱਠ 'ਸਹੀ/ਗਲਤ ਕਥਨ' ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 4 : ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਉਪ-ਭਾਗ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਚਾਰ 'ਸਹੀ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ' ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ।

ਭਾਗ-II : ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ-ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਗਿਆਰਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ ਇੱਕ-ਦੋ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।

ਭਾਗ-III : ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ ਪੰਜ-ਛੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ 100% ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੈ।

ਭਾਗ-I

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬਹੁ-ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

8x1=8

(i) ਕੱਲਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

1

(ੳ) ਚੂਨਾ

(ਅ) ਜਿਪਸਮ

(ੲ) ਡੀ.ਏ.ਪੀ.

(ਸ) ਜਿੰਕ ਸਲਫੇਟ

(ii) ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਸਫੈਦਾ ਕਿਹੜੇ ਫਲ ਦੀ ਉੱਨਤ ਕਿਸਮ ਹੈ ?

1

(ੳ) ਅਮਰੂਦ

(ਅ) ਸੇਬ

(ੲ) ਬੋਰ

(ਸ) ਅੰਬ

- (iii) ਮੱਝ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਨਸਲ ਨੂੰ 'ਪੰਜ ਕਲਿਆਣੀ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
- (ੳ) ਮੁਰਗਾ (ਅ) ਨੀਲੀ ਰਾਵੀ
(ੲ) ਜਫਰਾਬਾਦੀ (ਸ) ਮਹਿੱਸਾਨਾ
- (iv) ਲੇਵੇ ਦੀ ਸੋਜ (ਮੈਸਟਾਈਟਸ) ਬਿਮਾਰੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਲਗਦੀ ਹੈ ?
- (ੳ) ਮੁਰਗੀਆਂ (ਅ) ਮੱਝਾਂ
(ੲ) ਬੱਤਖਾਂ (ਸ) ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- (v) ਸਤਲੁਜ ਲੇਅਰ ਮੁਰਗੀ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਅੰਡੇ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ?
- (ੳ) 150-165 (ਅ) 250-265
(ੲ) 300-315 (ਸ) 360-365
- (vi) ਨਰ ਅਤੇ ਮਾਦਾ ਯੁਗਮਰਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਯੋਜਨ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?
- (ੳ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ (ਅ) ਨਿਸ਼ੇਚਨ
(ੲ) ਪਰਾਗਣ (ਸ) ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- (vii) ਮੈਂਡਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਕਿਹੜੇ ਪੌਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ?
- (ੳ) ਅਨਾਰ (ਅ) ਬੇਰ
(ੲ) ਮਟਰ (ਸ) ਛੁੱਲੇ
- (viii) ਰੋਸ਼ਮ ਦੇ ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?
- (ੳ) ਵਰਮੀਕਲਚਰ (ਅ) ਸੈਰੀਕਲਚਰ
(ੲ) ਹਾਰਟੀਕਲਚਰ (ਸ) ਐਪੀਕਲਚਰ

2. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰੈਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣ ਕੇ ਭਰੋ : (8x1=8)
- (i) ਯੂਰੀਆ ਖਾਦ ਵਿੱਚ _____ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (46%/64%)
- (ii) ਟਿੱਕਾ ਰੋਗ _____ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ। (ਮੂੰਗਫਲੀ/ਕਣਕ)
- (iii) ਮੱਝ ਦੇ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਬਿੰਧਿਆਈ (ਫੈਟ) ਗਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲੋਂ _____ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਘੱਟ/ਵੱਧ)
- (iv) ਰਾਟੀ ਖੇਤ ਬਿਮਾਰੀ _____ ਨੂੰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। (ਮੁਰਗੀਆਂ/ਸੂਰਾਂ)
- (v) _____ ਦੇ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਲਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਮਟਰ/ਕਮੋਦ)
- (vi) ਇਸਤਰੀ ਕੇਸਰ ਫੁੱਲ ਦਾ _____ ਜਨਣ ਅੰਗ ਹੈ। (ਮਾਦਾ/ਨਰ)
- (vii) _____ ਨੂੰ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਘੋੜੀ/ਊਠ)
- (viii) ਹੋਮੋਸੇਪਿਐਸ _____ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਾਂ ਹੈ। (ਮਨੁੱਖ/ਗਾਂ)

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਥਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ/ਗਲਤ ਚੁਣੋ : 8x1=8
- (i) ਜਿੰਕ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਆਕਾਰ ਛੋਟਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ✓ 1
- (ii) ਫਲੀਦਾਰ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ✓ 1
- (iii) ਪੰਜਾਬ ਨੀਲਮ ਬੇਰ ਦੀ ਉੱਨਤ ਕਿਸਮ ਹੈ। ✗ 1
- (iv) ਸਾਹੀਵਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਨਸਲ ਦੀ ਗਾਂ ਹੈ। ✓ 1
- (v) ਮੂੰਹ ਖੁਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਮੁਰਗੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ✗ 1
- (vi) ਵਧੀਆ ਨਸਲ ਦੀ ਮੱਝ ਦੀ ਚਮੜੀ ਪਤਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ✓ 1
- (vii) ਰੂਸੀ ਅੰਗੋਰਾ ਭੇਡ ਦੀ ਉੱਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਨਸਲ ਹੈ। ✓ 1
- (viii) ਬਣਧਾਰੀ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਰ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ✓ 1

4. ਸਹੀ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਕਾਲਮ - I

ਕਾਲਮ - II

(i) ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ	(ੳ) ਫੇਫੜੇ ✓	1
(ii) ਮਾਸ ਲਈ ਪਾਲੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਰਗੀਆਂ	(ਅ) ਝੋਨਾ ਅਤੇ ਨਰਮਾ	1
(iii) ਦੇਬੀਜ ਪੱਤਰੀ ਪੌਦੇ	(ੲ) ਬ੍ਰਾਇਲਰ 2	1
(iv) ਸਾਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅੰਗ	(ਸ) ਮਟਰ ਅਤੇ ਛੋਲੇ	1

ਭਾਗ-II

- ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਇੱਕ-ਦੋ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ : 11x2=22
5. ਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਮੱਲ੍ਹੜ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਲਾਭ ਲਿਖੋ। 2
6. ਪਨੀਰੀ ਲਗਾ ਕੇ ਉਗਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ। 2
7. ਸੀਡ-ਡ੍ਰਿਲ (ਬੀਜ-ਪੋਰ) ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਬੀਜ ਬੀਜਣਾ ਉੱਤਮ ਹੈ, ਕਿਉਂ? 2
8. ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਫਸਲ ਚੱਕਰ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਗੁਣ ਲਿਖੋ। 2
9. ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੁੰਝਾਂ ਕੱਟਣ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਲਾਭ ਲਿਖੋ। 2
10. ਸਾਹੀਵਾਲ ਗਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 2

11. ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਸਾਫ ਦੁੱਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ?

2

12. ਪੋਲਟਰੀ ਅਧੀਨ ਪਾਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

2

13. ਇੱਕ ਬੀਜ ਪੱਤਰੀ ਅਤੇ ਦੋ ਬੀਜ ਪੱਤਰੀ ਤਣੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।

2

14. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ ਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਾਰਕ ਲਿਖੋ।

2

15. ਘਾਹ ਦੇ ਟਿੱਡੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਭਾਗ ਹਨ ?

2

ਭਾਗ-III

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜ-ਛੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

4x5=20

16. ਹਵਾ ਰਾਹੀਂ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਖੁਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਪੰਜ ਉਪਾਅ ਲਿਖੋ।

5

ਜਾਂ

ਝੋਨੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਣਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੋ :

(i) ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

(ii) ਬੀਜ ਦੀ ਮਾਤਰਾ

(iii) ਬੀਜਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ

(iv) ਵਾਢੀ

(v) ਝਾੜ

17. ਮੁਰਗੀਖਾਨੇ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਮਵਾਲੀ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ ਦਿਉ।

5

ਜਾਂ

ਦੁਧਾਰੂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?

5

18. ਮੈਂਡਲ ਦੇ ਅਨੁਵੰਸ਼ਿਕਤਾ ਦੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਨਿਯਮ ਹਨ ? ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

5

ਜਾਂ

ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਖਿਲਰਨ ਜਾਂ ਵਿਸਰਜਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਮੈਂਡਲ →

5

ਯੂਜ਼ →

19. ਖਰਗੋਸ਼ ਦੀ ਪਾਚਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਸਹਿਤ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

5

ਜਾਂ

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

5

(Hindi Version)

नोट :

- (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख पृष्ठ पर विषय-कोड/ पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/ पेपर-कोड 065 अवश्य लिखें।
- (ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें मुख पृष्ठ सहित 28 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।
- (iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गए पृष्ठ/ पृष्ठों के पश्चात् हल किए गए प्रश्न/ प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जाएगा।
- (iv) कोई अतिरिक्त शीट नहीं मिलेगी। इसलिए उचित उत्तर ही लिखें और लिखा हुआ उत्तर न काटें।
- (v) प्रत्येक प्रश्न का उत्तर समाप्त हो जाने के पश्चात् एक लाइन लगा दीजिए।
- (vi) प्रश्न-पत्र को तीन भागों में बाँटा गया है :

भाग-I : इस भाग में चार प्रश्न हैं। सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

प्रश्न सं. 1 : इसके आठ उप-भाग हैं। इसमें आठ एक-एक अंकों के 'बहुविकल्पी प्रश्न' हैं।

प्रश्न सं. 2 : इसके आठ उप-भाग हैं। इसमें आठ एक-एक अंकों के 'रिक्त स्थान भरो' प्रश्न हैं।

प्रश्न सं. 3 : इसके आठ उप-भाग हैं। इसमें आठ एक-एक अंकों के 'सही/ गलत कथन' प्रश्न हैं।

प्रश्न सं. 4 : इसके चार उप-भाग हैं। इसमें चार एक-एक अंकों के 'सही मिलान करो' प्रश्न हैं।

भाग-II : इस भाग में दो-दो अंकों वाले ग्यारह प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग एक-दो वाक्यों में दीजिए। सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

भाग-III : इस भाग में पाँच-पाँच अंकों वाले चार प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग पाँच-छह वाक्यों में दीजिए। इन प्रश्नों में 100% आंतरिक छूट है।

भाग - I

1. निम्नलिखित बहुविकल्पी प्रश्नों के सही उत्तर का चुनाव कीजिए : 8x1=8

(i) कल्लरी भूमि को सुधारने के लिए कौन सा पदार्थ प्रयोग किया जाता है? 1

(क) चूना

(ख) जिप्सम

(ग) डी.ए.पी.

(घ) जिंक सल्फेट

(ii) 'इलाहाबाद सफेदा' किस फल की उन्नत किस्म है? 1

(क) अमरूद

(ख) सेब

(ग) बेर

(घ) आम

(iii) भैंस की कौन सी नस्ल को 'पांच कल्याणी' भी कहा जाता है? 1

(क) मुरा

(ख) नीली रावी

(ग) जफराबादी

(घ) मेहसाना

(iv) थनोला (स्तनशोथ) रोग किस में पाया जाता है?

(क) मुर्गियां

(ख) भैंसे

(ग) बत्तख

(घ) कोई नहीं

1

(v) सतलुज लेयर मुर्गी एक वर्ष में कितने अंडे दे सकती है?

(क) 150 - 165

(ख) 250 - 265

(ग) 300 - 315

(घ) 360 - 365

1

(vi) नर तथा मादा युग्मकों के आपसी संयोजन को क्या कहते हैं?

(क) प्रकाश संश्लेषण

(ख) निषेचन

(ग) परागण

(घ) कोई नहीं

1

(vii) मैडल ने अपनी खोज कौन से पौधों पर की थी?

(क) अनार

(ख) बेर

(ग) मटर

(घ) चना

1

(viii) रेशम कीट पालन को क्या कहा जाता है?

(क) वर्मीकल्चर

(ख) सेरीकल्चर

(ग) हॉर्टिकल्चर

(घ) एपीकल्चर

1

2. निम्नलिखित रिक्त स्थानों में ब्रैकेट में से ठीक शब्द चुन कर भरें :

8x1=8

(i) यूरिया खाद में _____ नाइट्रोजन होती है। (46%/64%)

1

(ii) टिक्का रोग _____ को लगता है। (मूंगफली/गेहूँ)

1

(iii) भैंस के दूध में वसा की मात्रा गाय के दूध से _____ होती है। (कम/ज्यादा)

1

(iv) राणीखेत बीमारी _____ को लगती है। (मुर्गियों/सुअर)

1

(v) _____ के पौधों को कलम द्वारा लगाया जाता है। (मटर/गन्ना)

1

(vi) स्त्री केसर फूल का _____ जनन अंग होता है। (मादा/नर)

1

(vii) _____ को रेगिस्तान का जहाज कहा जाता है। (घोड़ा/ऊंट)

1

(viii) होमोसेपियन्स _____ का वैज्ञानिक नाम है। (मनुष्य/गाय)

1

3. निम्नलिखित कथनों में से ठीक/गलत का चुनाव कीजिए:

8x1=8

(i) जिंक की कमी के कारण पत्तियों का आकार छोटा रह जाता है।

1

(ii) फलीदार फसलों में नाइट्रोजन वाली खाद की आवश्यकता कम होती है।

1

(iii) पंजाब नीलम बेर की उन्नत किस्म है।

1

(iv) साहीवाल भारतीय नस्ल की सबसे अधिक दूध देने वाली गाय है।

1

(v) मुंह, खुर की बीमारी मुर्गियों में पाई जाती है।

1

(vi) बढ़िया नस्ल की भैंस की चमड़ी पतली होती है।

1

(vii) रूसी अंगोरा भेड़ की ऊन देने वाली नस्ल है।

1

(viii) स्तनधारियों की लार ग्रंथियाँ पेट में मौजूद होती हैं।

1

4. सही मिलान कीजिए :

सूची I

सूची II

(i) खरीफ ऋतु की फसलें

(क) फेफडे

1

(ii) माँस के लिए पाली जानेवाली मुर्गियाँ

(ख) धान तथा नरमा

1

(iii) द्विबीज पत्री पौधे

(ग) ब्रायलर

1

(iv) श्वसन तंत्र का प्रमुख भाग

(घ) मटर तथा चना

1

भाग - II

निम्नलिखित प्रश्नों का एक या दो वाक्य में उत्तर लिखें :

11x2=22

5. भूमि में मलहड़ (Humus) के कोई दो लाभ लिखें।

2

6. पनीरी द्वारा उगाई जाने वाली कोई चार सब्जियों के नाम लिखें।

2

7. सीड ड्रिल विधि से बीजों की बुवाई करनी उत्तम क्यों मानी जाती है?

2

8. अच्छे फसल चक्र की कोई दो विशेषताएँ लिखिए।

2

9. मुर्गियों की चोंच काटने के कोई दो लाभ लिखें।

2

10. साहीवाल गाय की कोई चार विशेषताएँ लिखिए।

2

[Turn over

11. पशुओं से साफ दूध प्राप्त करने के लिए कौन-कौन सी बातों का ध्यान रखना चाहिए?
12. पोल्ट्री के अधीन पाले जाने वाले कोई चार पक्षियों के नाम लिखें।
13. एक बीज-पत्री तथा द्विबीज पत्री तने में कोई दो अंतर लिखें।
14. प्रकाश संश्लेषण क्रिया को प्रभावित करने वाले कोई चार कारक लिखिए।
15. घास के टिड्डे के जीवन चक्र के कौन से भाग है?

भाग - III

निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर पाँच-छह वाक्यों में दीजिए :

16. हवा द्वारा भूमि अपरदन को रोकने के लिए किए जाने वाले कोई पांच उपाय लिखें।

अथवा

धान की खेती का संक्षिप्त वर्णन निम्नलिखित के अनुसार करें :

- (i) जमीन की तैयारी
- (ii) बीज की मात्रा
- (iii) बुवाई का समय
- (iv) कटाई
- (v) उत्पादन

17. पोल्ट्री फार्म के दैनिक कार्यों का संक्षिप्त विवरण दें।

अथवा

दुधारू पशुओं का चयन करते समय कौन-कौन सी बातों को ध्यान में रखना चाहिए?

18. मेंडल की आनुवंशिकता के कौन से नियम हैं? किसी एक का वर्णन करें।

अथवा

बीजों के बिखरने या विसर्जन की कौन-कौन सी विधियाँ हैं? वर्णन करें।

19. खरगोश की पाचन प्रणाली का चित्र सहित वर्णन करें।

अथवा

मनुष्य की रोजाना जिंदगी में काम आनेवाले पशु कौन से हैं? उनका वर्णन करें।

(English Version)

Note :

- (i) You must write the subject-code/paper-code 065 in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains 28 pages (including title page) and are properly serialled as soon as you receive it
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) No extra sheet will be given, so write to the point. Do not strike the written answer.
- (v) Draw a line at the end of each question.
- (vi) The question paper is divided into three parts.

Part-I : This section has four questions. All questions are compulsory.

Q.No. 1 : It has eight sub-parts. It consists of eight 'Multiple Choice Questions' of one mark each.

Q.No. 2 : It has eight sub-parts. It consists of eight 'Fill in the Blanks' questions of one mark each.

Q.No. 3 : It has eight sub-parts. It consists of eight 'True/False statement' questions of one mark each.

Q.No. 4 : It has four sub-parts. It consists of four 'Match the Column' questions of one mark each.

Part-II : There are eleven questions of two marks each. Answer each question in about one-two sentences. All questions are compulsory.

Part-III : This part has four questions of five marks each. Answer each question in about five-six sentences. These questions have 100% internal choice.

Part - I

Choose the correct answers to the following Multiple Choice Questions :

8x1=8

- (i) Which substance is used to improve the condition of alkaline soil ? 1
- (a) Lime (b) Gypsum
- (c) DAP (d) Zinc Sulphate
- (ii) Allahabad Safeda is an improved variety of which fruit ? 1
- (a) Guava (b) Apple
- (c) Ber (d) Mango
- (iii) Which breed of buffalo is also called 'Panj Kalyani' ? 1
- (a) Murrah (b) Neeli-Ravi
- (c) Zafarabadi (d) Mehsana
- (iv) Which of the following is affected by Mastitis disease ? 1
- (a) Hens (b) Buffaloes
- (c) Ducks (d) None
- (v) How many eggs can Satluj Layer hen lay in a year ? 1
- (a) 150 - 165 (b) 250 - 265
- (c) 300 - 315 (d) 360 - 365

- (vi) What is the fusion of male and female gametes called ? 1
- (a) Photosynthesis (b) Fertilisation 1
- (c) Pollination (d) None
- (vii) Which plants were selected by Mendel for his experiment ? 1
- (a) Pomegranate (b) Ber
- (c) Pea (d) Gram
- (viii) What is Silkworm rearing called ? 1
- (a) Vermiculture (b) Sericulture
- (c) Horticulture (d) Apiculture

2. Fill in the following spaces by selecting the correct word from the brackets.: 8x1=8

- (i) Urea fertilizer contains _____ nitrogen. (46%/64%) 1
- (ii) Tikka disease affects _____. (groundnut/wheat) 1
- (iii) Buffalo milk has _____ fat content than cow milk. (less/more) 1
- (iv) Ranikhet disease affects _____. (Chickens/Pigs) 1
- (v) _____ plants are propagated by cuttings. (Peas/Sugarcane) 1
- (vi) Carpel is the _____ reproductive organ of a flower. (Female/Male) 1
- (vii) _____ is called ship of the desert. (Horse/Camel) 1
- (viii) Homosapiens is the Scientific name of _____. (man/cow) 1

3. Choose true/false from the following statements : 8x1=8

- (i) The size of leaves remain small due to the deficiency of Zinc. 1
- (ii) Leguminous crops require less nitrogen. 1
- (iii) Punjab Neelam is an improved variety of Ber. 1
- (iv) Sahiwal is the most milk producing cow of Indian breed. 1
- (v) Foot and mouth disease affects Chicken. 1
- (vi) A good breed buffalo has thin skin. 1
- (vii) "Roosi Angoora" is a wool yielding breed of sheep. 1
- (viii) The Salivary glands of Mammals are present in stomach. 1

4. Match the column :

4

Column I

Column II

- (i) Kharif crops
- (ii) Chicken raised for meat purpose
- (iii) Dicot plants
- (iv) Major organ of respiratory system

- (a) Lungs
- (b) Paddy and cotton
- (c) Broilers
- (d) Peas and Gram

1
1
1
1

Part - II

Answer the following questions in one or two sentences : 11x2=22

- 5. Write any two benefits of Humus. 2
- 6. Write the names of four vegetables grown by nursery raising. 2
- 7. Why sowing seeds by seed-drill method is considered best ? 2
- 8. Write any two characteristics of a good crop-rotation. 2
- 9. Write any two advantages of debeaking of hen. 2
- 10. Write any four characteristics of Sahiwal cow. 2
- 11. Which points should be kept in mind to get clean milk from animals ? 2
- 12. Write the names of any four birds which are reared under Poultry. 2
- 13. Write any two differences between Monocot and Dicot stems. 2
- 14. Write any four factors that affect Photosynthesis. 2
- 15. What are the different phases of the life cycle of a grasshopper ? 2

Part - II

Answer the following questions in Five or Six sentences :

4x5=20

16. Write any five measures to prevent erosion of soil by wind.

5

OR

Describe the cultivation of paddy under the following heads :

5

- (i) Preparation of Land
- (ii) Seed Rate
- (iii) Time of Sowing
- (iv) Harvesting
- (v) Yield

17. Give a brief description of the daily operations of a Poultry Farm.

5

OR

Which points should be kept in mind while selecting milch animals ?

5

18. Which Laws of Heredity are given by Mendel ? Explain any one law.

5

OR

Briefly describe the methods of seed dispersal.

5

19. Describe the digestive system of rabbit with a diagram.

5

OR

Which animals are useful in human's daily life ? Describe them.

5

-o o o-